

THE GILLETTE MARRIAGE

FERDINANDO FREGA

HET GILLETTE-HUWELIJK

THE FAMILY · 16

Het huwelijk

Wanneer hij liep, zag je, hoewel hij een man was, nog altijd de elegantie en de houding van de legerofficier die hij ooit was geweest, maar ook de opvoeding die hij op het internaat had gekregen, waar één regel gold: weinig spreken en naar alles luisteren.

Hij was zevenentwintig, in die oktobermaand van 1962, toen hij haar de tabakswinkel zag binnenkomen waar hij werkte, en hij was meteen betoverd.

Lang, opvallend, onmiskenbaar zuidelijk van uiterlijk, met die ondeugende blik die alleen vrouwen kunnen geven. Maar ze was pas zestien jaar oud. Ze heette Giovanna, maar voor iedereen in de familie was ze altijd Gianna.

Hij vroeg de klant meteen naar haar: wie ze was, haar familie, waar ze vandaan kwam. Aan haar leeftijd schonk hij weinig aandacht. In die jaren werd zo'n huwelijk drie keer gezegend: door de families, door de Kerk en door de samenleving. Het werd voorgesteld als een manier om de dochters onder de pannen te brengen, maar in werkelijkheid waren het alleen de zonen die onder de pannen werden gebracht.

Haar vader werkte bij de spoorwegen. Haar moeder had een gerespecteerd kleermakersatelier in de stad, met naaisters in dienst, en maakte kleding voor vooraanstaande families die vakmanschap van hoog niveau eisten en daar royaal voor betaalden.

Gianna had nog een zus, Francesca, bijna twee jaar ouder. Evenwichtig en kalm, een eigenschap die ze vandaag nog altijd heeft.

Toen het plaatje compleet was, vroeg mijn vader de klant hem aan die familie voor te stellen. Hij wilde mijn moeder als vrouw. Hij wilde met haar trouwen. Hij wilde haar.

En zo trouwden ze in april 1963.

Telkens wanneer hij tegenover haar moeder de kwaliteiten van zijn vrouw prees, glimlachte die en zei dat het niet waar was, want Gianna was een goede actrice die nooit om toestemming vroeg. Ze nam gewoon alles wat ze wilde.

Mijn vader had minder dan drie maanden nodig om te begrijpen dat hij dat meisje nooit zou kunnen vormen of kneden tot wat hij zich had voorgesteld. Ze was gewoon een vrouw met heldere ideeën, en ze verloor geen tijd om ook hem dat duidelijk te maken.

Op een dag gaf hij haar een klap in het gezicht. Het was gedrag dat in die tijd werd erkend als het recht van een man binnen het gezin.

Maar ze verloor haar kalmte niet.

Ze liep de deur uit en ging naar een messenwinkel, waar ze een hakmes en een slagmes kocht.

Ze kwam thuis, keek mijn vader aan en zei:

“Als je het ooit nog eens probeert, kom ik ’s nachts en vermoord ik je.”

Er klonk geen drama en geen aarzeling in haar stem. Alleen zekerheid.

De zekerheid dat ze het zou doen.

Vijftien dagen lang sliep hij binnenshuis, opgesloten in een aparte kamer, en kwam hij pas naar buiten toen hij zeker wist dat het gevaar geweken was.

En het bleef het enige precedent.

Ze verhuisden naar Cosenza, driehonderd kilometer van Reggio Calabria.

In die tijd was er nog geen snelweg, en de reis duurde bijna zes uur over provinciale wegen en door eindeloos verkeer in kleine stadjes.

Twee blikken.

Minder dan drie minuten.

Dat was genoeg om over een toekomst te beslissen, binnen een liefde die lichamelijk tweeënzestig jaar zou duren, maar eeuwig zou blijven in wat ze deden en in ons, hun kinderen.

Cosenza – 1963

Ze huurden een woning aan de Corso Italia, een centrale wijk van de stad, goed voorzien van winkels en openbaar vervoer. Maar toen de huwelijksreis voorbij was, bleek de terugkeer naar het gewone leven een fase die niemand kende.

Elke maandag vertrok mijn vader om twee uur 's nachts van huis om om acht uur bij zijn eerste klant voor een winkel te staan. Hij reed driehonderd kilometer en werkte daarna de hele week, dag na dag, steeds dichterbij huis, tot hij het op vrijdagavond heroverde.

Intussen had mijn moeder het geluk Nora Formisano te leren kennen, die recht tegenover haar woonde, en de twee werden vriendinnen.

Nora was even oud als haar eigen moeder en werd voor haar als een moeder.

Ze kwam uit een adellijke Napolitaanse familie en was getrouwd met een hoge ambtenaar van het ministerie van Binnenlandse Zaken die in die streek dienst deed. Ze had ook drie kinderen, net iets jonger dan mijn moeder.

Aan haar bekende mijn moeder op een ochtend dat ze vreemd genoeg over tijd was. Ze was altijd regelmatig geweest.

Toen Nora haar hoorde uitleggen dat ze niet begreep waarom ze voortdurend moest plassen, omhelsde ze haar en zei:

“Mijn kind, je bent zwanger.”

Toen mijn vader thuiskwam, besloot ze niets te zeggen.

Ze wilde zijn reactie zien, maar ze wachtte tot Pasen om het hem te vertellen.

En zo deed ze ook.

Ze gaf hem zijn paasei en zei:

“Ik ben zwanger. We moeten naar Reggio Calabria verhuizen. Ik wil niet dat mijn kind hier geboren wordt. Ik wil mijn familie naast me.”

De overplaatsing was niet zo eenvoudig.

Ze vereiste de goedkeuring van het bedrijf om werkgerelateerde redenen en kon pas daarna worden doorgevoerd.

Mijn vader dacht dat hij wat tijd kon winnen.

Maar in december 1963 stapte mijn moeder in een bus en vertrok in haar eentje naar het huis van haar ouders, waar ze op 11 januari

1964 het leven schonk aan Teresa.

Toen Teresa geboren was en het nieuws zich door de familie verspreidde, wachtten de familieleden weken voordat ze haar kwamen opzoeken.

Dat kwetste haar trots als vrouw en bracht haar ertoe een beslissing over de toekomst te nemen.

Haar verhouding met haar schoonmoeder en schoonzus zou nooit meer dezelfde zijn.

De woede bleef, ingehouden achter haar ogen.

Intussen volgde het overplaatsingsverzoek zijn eigen weg, en in mei 1964 kreeg mijn vader zijn tweede paasgeschenk.

Mijn moeder verwachtte nog een kind.

Reggio Calabria – 1964

In september 1964 kwam de overplaatsing eindelijk rond en verhuisden ze naar Reggio Calabria.

Maar de idyllische band die ze met haar moeder verwachtte te hebben, kwam er nooit. Haar moeder was bezig en stond haar macht of gezag nooit aan iemand af. Haar vader was de enige die haar verwende en haar haar zin gaf, en alles wat ze daarna deed, hing van hem af.

Het was 21 februari 1965.

Het voetbalveld.

Reggina tegen Cosenza.

Mijn vader en mijn oom zaten op de tribune toen de omroeper meldde dat een zekere Vincenzo Frega bij de ingang werd

verwacht voor een dringend bericht.

Hij dacht dat het een grap was en bleef zitten.

Toen kwam de tweede omroep:

“Vincenzo, we kunnen de wedstrijd niet stilleggen, en de bevalling van je vrouw ook niet. Zou je naar huis willen gaan? Je zoon wordt geboren.”

Iedereen lachte.

Verlegen deed hij alsof hij niet de man in kwestie was.

Ik kwam ter wereld met de zegen van mijn vader.

“Je wilde een zoon en hij is er. Maar deze wordt het kruis van je leven.”

Iedereen werd meteen op de hoogte gebracht, en ze kwamen aan alsof ze de Drie Koningen waren.

De geboorte van een zoon gold als een gebeurtenis die de voortzetting van de familienaam garandeerde, maar niemand stond er ooit bij stil dat een man zonder een vrouw onvolledig is.

Ik zou dat de volgende tweeënzestig jaar blijven uitleggen.

Beter het Kruis dan hamer en sikkel, al met al.

Meer had ik niet nodig om mijn collega van tweeduizend jaar geleden te begrijpen en te weten hoe het er daarboven aan toe zou kunnen gaan.

Reggio Calabria – 1965

Gianna is pas negentien jaar oud.

Ze heeft twee kinderen, een man die voor Gillette werkt, en totaal geen neiging om huisvrouw te worden.

De regels van het huishouden liggen al vast.

Het salaris en alle voordelen van het bedrijf gaan door haar handen.

Mijn vader leeft van de onkostenvergoedingen van Gillette, want hij werkt altijd en zit nooit aan zijn ballen te krabben.

Ze begint de valutamarkten te volgen, want elke maand wint mijn vader een verkoopwedstrijd in Italië en het hoofdkantoor in Milaan stuurt gouden sovereigns als prijs.

Dan laat de verkoopdirecteur een complete slaapkamer naar het huis verzenden.

Echt beukenhout.

Geïntegreerde bedden.

Matrassen.

Kussens.

Dekens en dekbedden.

Zomerlakens en winterlakens.

Alles is ontworpen in een unieke stijl waar mensen sprakeloos van zijn telkens wanneer het verhaal wordt verteld.

Maar ze is bang.

Ze ziet geen stabiliteit.

En wie kan het haar kwalijk nemen?

Op vrijdagavond, zodra mijn vader binnenkomt, zegt ze:

“Ik heb twee kinderen. Ik wil een nieuwe auto.”

“Maar je hebt geen rijbewijs. Hoe ga je erin rijden?”

“Morgen ga je een nieuwe auto voor me kopen. Ik wil een Simca 1000. Vijf deuren.”

Niemand kon haar tegenhouden.

Als iemand het had geprobeerd, was het leven een hel op aarde geworden.

De beste oplossing was de volgende dag naar de dealer te gaan, een cheque uit te schrijven van een miljoen achthonderdduizend lire, de verzekering af te sluiten en de sleutels te overhandigen.

Het bleek de juiste beslissing.

Twaalf dagen later had ze haar rijbewijs.

Niemand heeft ooit ontdekt hoe ze dat klaarspeelde.

Intussen was haar vader eigenaar van alle panden waarin het kleermakersatelier van haar moeder was gevestigd.

Hij had een zwak voor zijn lievelingsdochter.

Het kostte maar een paar minuten.

“Papa, maak ruimte voor me in het atelier van mama. Binnen zes maanden open ik een wol- en furniturenwinkel.”

De twee werden het eens.

Met maar een paar zetten verhuisde mijn grootvader zijn vrouw naar een aparte ruimte en gaf hij zijn dochter twee zelfstandige winkelpanden.

Ze ging naar huis en zei tegen mijn vader dat ze drie miljoen lire nodig had.

En dat hij zijn ouders om het geld moest vragen, met als excuus dat ze een huis wilden kopen.

Mijn vader speelde het spel mee.

Het geld kwam.

En het uithangbord boven de winkel ook:

LANA BBB DI GENNY

Maar ze had ook een gemeentelijke vergunning nodig, en die had ze niet.

Eind jaren zestig was de bureaucratie niet bepaald efficiënt.

Het was een tunnel die in de politiek leefde en door de politiek reisde.

Die maandagochtend vroeg ze mijn vader een dag vrij te nemen en met ons thuis te blijven.

Toen vertrok ze.

Als wind die over de woestijn waait.

Je voelt hem bewegen, maar je hebt geen idee waar hij verdomme vandaan kwam.

Ze ging naar het stadhuis.

Daar trof ze een loketbeambte die bijna in lachen uitbarstte toen ze om de vergunning vroeg.

Voor iemand het wist, had ze hem bij de revers van zijn jasje gegrepen en half door het loketraam naar buiten getrokken, en

probeerden vijf mensen haar van hem af te trekken.

Op dat moment kwam toevallig de burgemeester voorbij.

Hij heette Pietro Battaglia.

Later zou hij meerdere termijnen in het Italiaanse parlement zitten.

Hij bekeek het tafereel, nam mijn moeder bij de arm en nodigde haar uit in zijn kantoor.

Tien minuten later kwam ze naar buiten met een handelsvergunning Tabel XV.

Voor de duidelijkheid: dat was het type vergunning dat in Italië nodig was om een hypermarkt te openen — het hoogste niveau, meestal onmogelijk te krijgen zonder politieke connecties.

De zaak liep als een trein.

Vertegenwoordigers stonden buiten in de rij.

Een collega zei op een dag tegen mijn vader:

“Weet je, er is een winkelierster in Reggio Calabria die het elke vertegenwoordiger moeilijk maakt.”

En mijn vader antwoordde:

“Ja, dat weet ik. Veel mensen hebben me over haar verteld.”

Maar hij zei nooit dat ze zijn vrouw was.

De winkel kreeg een eigen leven.

Mensen kwamen uit alle delen van de stad om er te kopen.

De vrouw die mannen bij de revers greep en tegen de muur smeed.

Of het nu ambtenaren of maffiafiguren waren, maakte weinig uit.

Haar naam weergalmde door de stad.

De vrouw van DE GILLETTE-MAN.

Controle

Op een ochtend maakte een vrachtwagenchauffeur een onvoorzichtige manoeuvre op een boulevard in de stad.

De vrachtwagen haakte achter het portier van mijn moeders auto en rukte het eraf.

Haar getoeter maakte geen verschil.

De chauffeur had niet door wat er was gebeurd en reed door, terwijl de auto aanzienlijke schade opliep.

Uiteindelijk stopte hij, stapte uit op straat en schreeuwde dat die verdomde vrouwen niet konden rijden.

Hij verklaarde luid dat vrouwen beter thuis konden blijven om kinderen op te voeden.

Toen keek hij mijn moeder recht aan, terwijl ze achter het stuur zat, en slingerde haar op de manier van een maffioso beledigingen en dreigementen naar het hoofd.

Op de achterbank zaten mijn zus, vier jaar oud, en ik, drie jaar oud.

Ze zei dat we ons niet mochten bewegen.

Dat ze zo terug zou zijn.

We zijn nooit precies te weten gekomen wat er buiten gebeurde.

Het enige wat we weten, is dat de maffioso uiteindelijk voor mijn moeder op zijn knieën lag, haar hand kustte en om vergeving vroeg.

In de dagen daarna kende de winkel een buitengewone toename van klanten.

Er kwamen zoveel mensen binnen dat mijn vader uiteindelijk vroeg of ze wel de juiste marges hanteerde of de koopwaar gewoon weggaf.

Nog voordat hij thuis kon gaan zitten, zei ze:

“Ga morgen naar de Fiat-dealer en koop een witte FIAT 124 Special voor me, 1400-motor, vier deuren.”

“Maar Gianna”, antwoordde mijn vader, “weet je wel hoeveel die kost?”

“Drie miljoen zeshonderdvijftigduizend lire. Jij betaalt nu. Als het verzekeringsgeld voor de Simca komt, die niet meer te repareren is, betaal ik je terug.”

Dat was genoeg.

Nog geen twaalf uur later stond de gloednieuwe auto voor de deur.

Er kwam maar één opmerking:

“Ze zeggen me dat deze auto in Calabrië voor overvallen wordt gebruikt, omdat hij snel en wendbaar is. Waarvoor heb jij hem nodig?”

Ze keek hem ernstig aan en antwoordde:

“Dat zul je zien.”

En wanneer hij ’s ochtends naar zijn werk vertrok, vroeg ze altijd:

“Waar ga je vandaag heen? Waar eet je ’s middags?”

Hij antwoordde dan dat hij misschien honderdtwintig kilometer verderop zou zijn.

En dan doken wij met z'n drieën daar onverwacht op.

Hij dacht dat het liefde was.

Zij hield gewoon een oogje op haar bezit.

Toen probeerde ze, om de gewoonte niet te verliezen, datzelfde controlesysteem op mij over te zetten.

Geen van ons beiden heeft ooit gewonnen.

Zij niet.

Ik niet.

Ze geloofde dat controle werd uitgeoefend door ontbering en door slaag.

Het eerste had weinig effect op mij, want ik verlegde mijn behoeften meteen naar iets anders, en daar werd ze gek van.

Het tweede voelde ik gewoon niet.

Ik reageerde niet.

Ik huilde niet.

Ik vloekte niet.

Ik had de pijn onder controle.

Jaren later zou diezelfde controle me helpen andere moeilijkheden te overwinnen.

Ze geloofde altijd dat we hetzelfde waren.

Maar ze aanvaardde nooit dat een deel van mij van mijn vader was.

En hij won met feiten.

En in stilte.

In het veld

Een telefoontje van de districtsmanager op vrijdagavond, nadat de wekelijkse verkoopcijfers waren ingediend, gaf hem stof tot nadenken: Zijne Majesteit, de verkoopdirecteur van Gillette Italia Raffaele Di Tullio, zou drie dagen met hem in het veld doorbrengen, en de afspraak stond voor maandagochtend om 7.30 uur in het Excelsior Hotel in Reggio Calabria.

Op het programma van de week stonden verkoopbezoeken in de hele stad en een paar bezoeken in de omliggende voorsteden. Omdat het al half juli was en iedereen wist hoe heet het in de streek kon worden, stopte mijn moeder een tweede overhemd in zijn tas en zei dat het een goed idee zou zijn om zich voor de lunch op te frissen en te verkleden.

Hij verscheen op de afspraak in vol ornaat: een onberispelijk blauw pak, een lichtblauw overhemd, een stropdas en al het respect dat hij verschuldigd was aan de man die hem had aangenomen.

Het was een bloedhete dag, en beide mannen zweetten door hun kleren heen. Toch draaide tijdens de bezoeken geen enkel gesprek om verkoopcijfers. Het ging erom of hij gelukkig was, hoe hij zich voelde in zijn gezinsleven en hoe hij zich aanpaste aan het bedrijf.

De volgende dag kwam mijn vader terug voor de tweede dag van het veldbezoek. Of het nu was omdat hij de situatie niet goed inschatte of omdat hij te veel op zijn cijfers vertrouwde, hij maakte

een fout. Hij kwam opdagen in hetzelfde pak, dat weliswaar droog was maar nog zichtbare sporen droeg van het zweet van de vorige dag.

Di Tullio keek hem een lange seconde aan, zei niets en nodigde hem toen uit om in een bar een koffie te drinken.

“Vincenzo”, zei hij, “Gillette verkoopt geen mesjes. Gillette verkoopt vertrouwen. Een man zet alleen elke ochtend een mesje op zijn eigen keel als hij de man vertrouwt die het hem heeft verkocht. En vertrouwen begint met een schoon overhemd.”

Mijn vader antwoordde niet. Hij begreep het.

Die avond kwam hij thuis en zei tegen mijn moeder dat ze gelijk had gehad. Alweer.

Hij maakte nooit twee keer dezelfde fout.

De derde dag schudde Di Tullio hem voor het Excelsior de hand en zei: “U zult het ver schoppen. Omdat u luistert.”

Die les werd de code van het gezin.

Mijn moeder controleerde alles wat je kon zien. De vergunning, de winkels, de auto's, het geld.

Mijn vader controleerde alles wat je niet kon zien. Het voorbeeld, de stilte, het uithoudingsvermogen, de waardigheid om onberispelijk te verschijnen, ook als je twee dagen bloed hebt gezweet.

Ik heb zestig jaar nodig gehad om te begrijpen dat dit een huwelijk is.

Iemand die een loketbeambte bij de revers grijpt om een vergunning te krijgen.

En een ander die in een openbaar toilet van overhemd wisselt,
zodat zijn bedrijf zich niet voor hem hoeft te schamen.

HET GILLETTE-HUWELIJK

Een huwelijk is geen belofte. Het is een mesje.

Als je er voorzichtig mee omgaat, geeft het je tweeënzestig jaar
lang elke ochtend een gladde scheerbeurt.

Als je er achteloos mee omgaat, snijdt het je keel door.

Mijn vader en mijn moeder hebben elkaar nooit gesneden.

Ze leerden gewoon, dag na dag, het mesje samen vast te houden.

Ferdinando Frega

Gillette Man ✂